

Мачача Т. С.,

УДК 37.017.4:331.101

канд. пед. наук, старш. наук. співроб.,
старший науковий співробітник
відділу технологічної освіти,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Реалізація змісту технологічної освітньої галузі відбувається на основі ключових положень і вимог Державного стандарту базової середньої освіти [1, с. 1, 244, 250, 252], до яких належать:

- ціннісні орієнтири;
- ключові компетентності;
- наскрізні уміння;
- базові знання технологічної освітньої галузі;
- обов'язкові, загальні, конкретні результати навчання;
- орієнтири для оцінювання результатів навчання.

Відповідно до означених положень і вимог Державного стандарту освітній процес в межах технологічної освітньої галузі, її зміст є багатовимірними. Така багатовимірність відповідає особливостям соціального досвіду та розвитку особистості кожного учня/учениці та протистоїть множинності одномірних, сценарних методик навчання.

Завершений цикл формування змісту технологічної освітньої галузі на рівні базової середньої освіти відбувається на п'ятох рівнях. Проектується зміст на трьох рівнях – загального уявлення (допредметний мінімум змісту освіти – Державний стандарт, Типова освітня програма), навчального предмета (модельні навчальні програми, навчальні програми), навчального матеріалу (навчальні підручники, посібники тощо), а реалізовується на двох наступних рівнях – педагогічної практики (освітній процес закладу загальної середньої освіти) та особистісному (освітні здобутки учня/учениці на основі суб'єктного досвіду).

На основі Державного стандарту [1] та Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти [7] розроблено чотири модельні навчальні програми для базового навчального предмета технологічної освітньої галузі "Технології. 5–6 класи" та три модельні навчальні програми "Технології. 7–9 класи", які мають гриф Міністерства освіти і науки України.

Чинні модельні навчальні програми "Технології" відрізняються одна від одної. Учителі мають академічну свободу у виборі програми, прийнятної для умов їхньої роботи. Під час розроблення календарно-тематичного плану вчителі моделюють освітній процес – конкретизують й перетворюють зміст модельної навчальної програми відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів. У модельних навчальних програмах не передбачений розподіл навчальних годин для вивчення кожної окремої теми, а тому вчителі розподіляють їх на власний розсуд.

Для ефективного вибору модельних навчальних програм пропонуємо наступні критерії їх аналізу й оцінювання [5, с. 137].

1. Відповідність вимогам Державному стандарту.
2. Наявність певної дидактичної системи.
3. Достатній ступінь академічної свободи вчителя.
4. Варіативність і гнучкість програми – адаптування до умов навчання.
5. Особистісна й соціальна спрямованість навчання.
6. Українознавча наповненість змісту технологічної освіти.
7. Забезпечення рефлексивності навчання на основі критеріального оцінювання.

Важливим критерієм розроблення програм є наявність в них дидактичної системи, яка відображає ефективний шлях реалізації змісту технологічної освітньої галузі [4, с. 76]. Для прикладу розглянемо культурологічну дидактичну основу модельних навчальних програм: "Технології. 5–6 класи" авторського колективу Д. Кільдерова, Т. Мачачі, В. Юрженка, Д. Луп'яка [2] та "Технології. 7–9 класи" авторки Т. Мачачі [3].

Метою навчального предмета "Технології. 5–6 класи" за означеними програмами є розвиток талантів і здібностей учнів, формування компетентностей, необхідних для реалізації задуму в готовий продукт засобами технологій декоративно-ужиткового мистецтва, дизайну, STEAM-проектів, побутової діяльності тощо, готовності та здатності до підприємливості, партнерської взаємодії, культурного та національного самовираження.

Відповідно до культурологічної концепції навчання зміст технологічної освітньої галузі структурується за логікою організації сучасного виробництва. Сучасне виробництво організовується переважно за структурою проектів як завершених циклів проектно-технологічної діяльності, а тому способи цієї діяльності є змістово-процесуальною основою змісту сучасної технологічної освіти [6, с. 60].

Зміст програм, що розглядаються, передбачає забезпечення наступності між адаптаційним і предметним циклами базової технологічної освіти та вибудовується відповідно до логіки історії розвитку виробничої культури: від оволодіння учнями різними видами декоративно-ужиткового мистецтва та

іншими видами проектно-технологічної діяльності в 5–6 класах до оволодіння сучасними видами дизайну в 7–9 класах. Усі види діяльності реалізуються за уніфікованими навчальними темами програми, що забезпечує системність й ефективність досягнення результатів навчання.

Кожен учень є суб'єктом навчання, а тому має право на власні ідеї, позицію, світогляд, унікальні освітні продукти – створені вироби, надані послуги, виконані проекти. Важливо, щоб у процесі навчання враховувався освітній досвід учнів, їхні знання й уміння, а освітні продукти, які вони створюють, відповідали їхнім потребам, інтересам і віковим особливостям та були функціональними, зручними й естетичними.

Заклад освіти має свободу вибору видів декоративно-ужиткового мистецтва, дизайну, побутової та інших видів діяльності, які притаманні культурі місцевості, в якій зростають учні. Завдяки культурологічному підходу відбувається розвиток технологічної базової освіти на підґрунті виробничої культури, враховуються природні потреби учнів, їхнє національне самопізнання, встановлення самоідентичності, творча самореалізація й самовираження в предметно-перетворювальній діяльності.

Учні мають змогу досліджувати історичні джерела народної спадщини, заглиблюватися в красу культури власного народу, оволодівати традиційними і сучасними технологіями декоративно-ужиткового мистецтва. Під час створення освітніх продуктів учні опираються на традиції народного мистецтва, водночас відкривають для себе сучасну виробничу культуру та збагачують її власними здобутками.

Завдяки широкій варіативності, зокрема необмеженому вибору об'єктів проектно-технологічної діяльності та технологій для їх виготовлення у межах кожного модуля, програми, що розглядаються, мають значний потенціал для навчання в контексті формування життєво необхідних компетентностей учнів, а також гнучкої адаптації до очного, змішаного та дистанційного навчання.

Модулі програм визначені на основі видів декоративно-ужиткового мистецтва, побутової діяльності та дизайну, що охоплюють різні сфери професійної діяльності людини. Це дає змогу учням спробувати себе в різних видах діяльності та усвідомлено обрати подальший освітній та професійний шлях.

Реалізація культурологічної концепції змісту технологічної освіти в педагогічній практиці потребує розроблення критеріально-оцінної технології навчання, спрямованої на послідовне й поступове формування в учнів критичного, дизайнерського й технічного мислення, виховання відповідальності та впевненості у власних силах, розвиток ключових та предметної компетентностей, готовності й здатності творчо розв'язувати реальні життєві проблеми в мінливому повсякденному житті – від побутових до соціальних і професійних.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня, 2020, № 898. URL: <https://cutt.ly/5lsvBP>.

2. Кільдеров Д., Мачача Т., Юрженко В., Луп'як Д. Модельна навчальна програма "Технології. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти. 2021. 30с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736581/1/Tekhnol.5-6-kl.Kilderov.ta.in.14.07.pdf>.

3. Мачача, Т. С. Модельна навчальна програма "Технології. 7-9 клас" для закладів загальної середньої освіти. 2023. 19 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736583/1/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf>.

4. Мачача, Т. С. Дидактична структура змісту підручників "технології" за модельними навчальними програмами на рівні базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника (№ 30). 2023. С. 74–85.

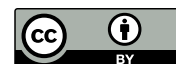
5. Мачача, Т. С. Наукові основи формування змісту технологічної базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника (№ 27). 2021. С. 132–143.

6. Мачача, Т. С., Юрженко, В. В. Стратегії розвитку технологічної освіти в середній загальноосвітній українській школі: наскрізність змісту і структури. Український педагогічний журнал. № 2. 2017. 58–68.

7. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021. URL: No408. <https://cutt.ly/LlbsR6f>.

Перевознюк В. В.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри лінгводидактики та журналістики,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук

УДК 37.035.6

СПЕЦИФІКА УПРОВАДЖЕННЯ ЛОКАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ У КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Глобальні геополітичні і соціально-економічні виклики, з якими стикнулася Україна, потребують реакції, зокрема, у галузі освіти, реформування якої з урахуванням позитивного досвіду інших країн світу є актуальною потребою.

Педагогічним підходом, ефективність якої доведена багаторічною освітньою практикою, є локально орієнтована освіта (Place-based education або PBE). Специфіка такої освіти полягає у активній співпраці школи з місцевою громадою і навчанні шляхом роботи над проєктами, актуальними, передусім, для територіальної громади. Фундаторами наряду є такі відомі вчені, як Д. Грюневальд) [2], Г. Сміт) [4] і Д. Собель [5],

Локально орієнтована освіта, яка виникла у США, активно імплементується в освітніх системах країн, що розвиваються. Позитивні приклади демонструють, зокрема, такі азійські країни, як Тайвань, Південна Корея, Малайзія, Сінгапур.